

DOMunder

Een bijeenkomst DOMunder (gezamenlijke bijeenkomst Carrousel en Platform ondergrond en ordening; 8 en 15 september 2015)

Op 8 en 15 september 2016 ging het COB DOMunder. Deelnemers van twee COB-praktijkgemeenschappen (de Carrousel en het platform Ordening en ondergrond) daalden af en kregen een unieke kijk onder het Domplein van Utrecht. Typisch een bijeenkomst waarvan je geen verslag kan doen: je had erbij moeten zijn. Daarom een kort beeldverslag en een samenvatting van de slotdiscussie waarin bouwstenen voor de programmering 2017 zijn geleverd voor de Carrousel en het platform.

Onder het Domplein in Utrecht liggen de stille getuigen van 2000 jaar geschiedenis: het Romeinse fort 'Trajectum', een gotische grafsteen uit 1379, een skelet (waarschijnlijk van een vicaris van het bisdom Utrecht) en natuurlijk de fundering van het middenschip van de Domkerk; ingestort op 1 augustus 1674 na een tornado. Voordat de deelnemers zich hierin verdiepten, werd de bijeenkomst geopend door de initiatiefnemer van DOMunder Theo van Wijk. Hij verhaalde over zijn enerverende ontdekkingsstocht van dertig jaar ondernemend plannen.

1 Inspiratielezing en DOMunder

Linksonder: ontgraving van Van Giffen. Rechts: het luik van Van Giffen

Het luik van Van Giffen

Theo had ooit gehoord van een geheimzinnig luik in het Domplein dat toegang gaf tot Romeinse resten. In 1985 ziet hij een luik op een binnenplaats: is dit hét luik? Hij raakt gefascineerd en wil de sleutel. Een half jaar later vindt hij de sleutel, opent het luik, daalt de trap af en staat oog in oog met de resten van de Romeinse castellummuur. Deze muur was in 1949 blootgelegd door de Nederlandse archeoloog Van Giffen. Voor Theo een bepalende sensationele ervaring. Een droom werd geboren: dit moet iedereen kunnen ervaren! Die gedachte veranderde zijn leven...

Beelden DOMunder 8 en 15 september 2016

Dertig jaar ondernemend plannen

Na de opening van het luik ontstaat een ambitieuze toekomstdroom: een labyrint van ondergrondse ruimten onder het Domplein, waar je tussen de archeologische resten van 2000 jaar Nederlandse geschiedenis kunt lopen. In 1995 worden de plannen van Van Wijk weggehoond door de media. Tien jaar duikt hij onder, wachtend op het juiste moment. Bij de viering van 750 jaar gotische Dom in 2004 probeert hij het opnieuw. Nu met succes: initiatief Domplein gaat van start. Enkele deelprojecten worden gerealiseerd, zoals het doek op de gevel van de Domkerk, de historische etalages op Domplein 24 en de Romeinse castellummarkering. En in 2014 opent DOMunder: het publiek kan onder het Domplein tussen de archeologische resten lopen.

Van angst naar vertrouwen

Het particuliere initiatief van Theo van Wijk stuit op weerstand en angst. Een langdurig en zorgvuldig proces met veel betrokken partijen creëert stukje bij beetje vertrouwen en draagvlak. In zijn inspiratielezing vertelt Theo over zijn ervaringen van de afgelopen dertig jaar. Veel passeert de revue, te veel om vast te leggen in een verslag. De vier belangrijkste ingrediënten willen we echter niet onbenoemd laten:

- Persoonlijk commitment aan het project (wat is je drive?)
Theo: Domplein, waar religie, kapitaal en macht en burger bij elkaar komen
- Grote droom, maar stukje voor stukje uitvoeren (wat is realiseerbaar?)
Theo: 1 droom, maar 21 deelplannen opgebouwd uit 7 lagen (= 147 stukjes)
- Spreek alle betrokkenen 1 op 1 en face to face (wat zijn de belangen van anderen?)
Theo: bijvoorbeeld alle raadsleden Utrecht een-op-een gesproken voor cruciale stemming
- Durf te wachten op het juiste moment (wat is het moment?)
Theo: weggehoond in 1995 en in 2004 opnieuw toeslaan bij 750 jaar Dom

2 Platform en Carrousel in 2017

De deelnemers hebben naar aanleiding van DOMunder en het verhaal van Theo van gedachten gewisseld over hun persoonlijke drive en over wat zij willen bereiken binnen drie jaar. Vanuit die gedachtewisseling zijn vervolgens in een brainstorm bouwstenen aangedragen voor het programmeren van de platform- en Carrouselbijeenkomsten in 2017. Tevens is gesproken over het verbinden van beide gemeenschappen in 2017. De bouwstenen worden in een kleine werkgroep (met platform- en Carrouselleden) uitgewerkt tot een voorstel voor programmering en verbinding van de twee gemeenschappen. Dit voorstel wordt in november 2016 teruggekoppeld naar de huidige platformleden, Carrouselleden en belangstellenden.

Drive

De overkoepelende drive van deelnemers is gericht op een driedimensionale ruimtelijke ontwikkeling (RO 3D). Ofwel: het toevoegen van de ondergrond als planningsfactor bij ruimtelijke opgaven. Deelnemers willen bijdragen aan maatschappelijke opgaven en deze oppakken en verrijken vanuit twee perspectieven:

- Verhogen duurzaamheid (natuurlijk kapitaal / meebewegen met natuurlijk systeem / einde maakbaarheid)
- Verhogen leefbaarheid (gebruikswaarde, belevingswaarde)

Bijdrage praktijkgemeenschappen

In analogie met de inspiratielezing van Theo van Wijk: 'vanuit de RO 3D droom willen deelnemers stapje voor stapje de droom realiseren in projecten en bijdragen aan de maatschappelijke agenda'. De COB-praktijkgemeenschappen (platform en Carrousel) kunnen daaraan bijdragen wanneer:

- een veilige leeromgeving geboden wordt (samen delen en leren);
 - eigen praktijken kunnen worden ingebracht;
 - gezamenlijke projecten kunnen worden opgestart;
 - expertteams uit de gemeenschap in lopende projecten kunnen worden ingebracht.
- Vanuit de praktijkgemeenschap worden bestaande projecten verreekt en aangeboden aan de projecteigenaren (zoals Theo een 'cadeau' aanbod aan de gemeente Utrecht in 1995: wij voeren gratis een onderzoek uit naar het Domplein en maken – als het onderzoek het toelaat – een plan voor het Domplein)

Input voor programmering 2017

In een brainstorm zijn bouwstenen aangeleverd voor de programmering voor 2017 van de Carrousel en het platform. Deze bouwstenen worden door de werkgroep opgepakt en uitgewerkt tot een concreet voorstel voor 2017. Hierbij wordt tevens een voorstel gedaan voor het verbinden van de twee gemeenschappen.

Onderwerpen	Gast sprekers	Excursies
<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingswet (pilot) • Steden internationaal • Verbinden bovengrondse verbinden met ondergrondse ruimte • ILT: integrale leidingen tracés • Water: zoet grondwater • Ondergrond en energietransitie (oog op de toekomst: 2080) • Regie kabels en leidingen (zie gemeente Dordrecht) • Afwegingskader technische oplossingen voor knelpunten die eerder in proces voorkomen kunnen worden (faalkosten) • Visualisatie apps 3D • Datakwaliteit • Ambities informatiehuis ondergrond 	<ul style="list-style-type: none"> • Fransje Hooimeijer (TU Delft) • Kees Anton de Vries • Daan Quakernaat: ga kathedralen bouwen • Filosoof • Futuroloog (Wim de Ridder) • Klaas van Egmond (Planbureau voor de leefomgeving) • Stedenbouwkundige / architect ondergrond • Strategisch planner (ondergrond meenemen in lange termijn ontwikkeling ruimte) • Opleidingen: leerlingen/leraren 	<ul style="list-style-type: none"> • Markthal Rotterdam • Fietsparkeerkelder Vredenburg • Nieuwe Bavo Haarlem (basiliek) • Blankenburgtunnel • Museonder • Museum Nieuwland • A2 Maastricht • Bedum / Loppersum • Amsterdam-Zuid leidingentunnel • Rotterdamsebaan • Spoorzone Delft • Arnhem CS • Spoor Eindhoven

Projecten

Door deelnemers zijn er ook drie potentiële gezamenlijke projecten benoemd die vanuit platform/Carrousel kunnen worden opgepakt:

- Pilot 'ondergrond in de omgevingsvisie' (hoe doe je dat?)
- Integraal afwegingen maken
- Hoe kan de ondergrond bijdragen aan de opgaven van de verre toekomst (2080)?

Loertoeter

Theo van Wijk heeft de deelnemers uitgedaagd om mee te denken en te werken aan het ontwikkelen van een 'Loertoeter'. Op het Domplein komt een 'verrekijker' of 'ondergrondkijker' te staan. De kijker biedt zicht op de ondergrondse leidingeninfrastructuur en maakt deze beleefbaar: je ziet het drinkwater stromen, het riool afvoeren, de elektriciteit gaan en terabytes uitgewisseld worden.

De bijeenkomst 'DOMunder' vond plaats op 8 en 15 september 2016 in Utrecht (DOMunder). De bijeenkomst is georganiseerd door het COB. Verslag en facilitatie van de bijeenkomst is verzorgd door Henk Werksma (COB). Het verslag is gebaseerd op de inhoudelijke gesprekken en constatering zoals gedaan op de bijeenkomst (geen letterlijke weergave).

De inleiding werd verzorgd door Theo van Wijk (DOMunder).

Op 8 september 2016 waren aanwezig: Henk Jan Nijland (gemeente Nijmegen), Maarten van Riel (Movares), Gijsbert Schuur (Antea Group), Coen Bernoster (Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid), Michel Feijt (provincie Zuid-Holland), Rob Heijer (Sweco) en Henk Werksma (COB).

Op 15 september 2016 waren aanwezig: Jeroen Brouwer (gemeente Katwijk), Werncke Husslage (provincie Zuid-Holland), Marianne Langenhoff (gemeente Utrecht), Joost Martens (gemeente Rotterdam), Derk van Ree (Deltares), Albert Jan de Vries (gemeente Utrecht), Ingeborg van Oorschot (Doorgond), Ron de Puy (Movares), Coen Teeuw (Witteveen+Bos), Fred Neef (Sweco), Bernd van den Berg (Omgevingsdienst Midden Holland), Jeroen Ponten (RWS Leefomgeving / Waternet), Hanneke Bootsma (gemeente Maastricht), Erik van de Giessen (gemeente Delft) en Henk Werksma (COB).
